

SUOMEN
VESISTÖSÄÄTIÖ

Metsäluontomme helmet - Yhdessä pienten puolella

Välke-webinaari 25.9.2025

Vilma Kaukavuori, Suomen vesistösäätiö

Mikä vesistösäätiö?

- Vuonna 2020 perustettu, voittoa tavoittelematon ja poliittisesti sitoutumaton säätiö
- Teemme töitä sen eteen, että suomalaiset ymmärtäisivät vesistöjen ja niiden suojelun merkityksen
- Missionamme on parantaa Suomen vesistöjen tilaa ja monimuotoisuutta
- Lue lisää: www.vesistosaatio.fi
- Seuraa somessa: Instagram, Facebook, LinkedIn

Metsäluontomme helmet – yhdessä pienten puolella -hanke

Metsäluontomme helmet - yhdessä pienten puolella paneutuu talousmetsien pienvesien valuma-aluelähtöiseen kunnostukseen, luonnon tilan parantamiseen ja hankkeen aikana ja jälkeen tapahtuvaan tiedon ja kokemusten jakamiseen. Hanketta toteuttavat Suomen vesistösäätiö ja Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry. Hankkeita rahoittavat Suomen Metsäsäätiö, UPM ja Partioaitta (ympäristöbonus).

Ajoitus 2025-2026

Käytännön kunnostuksia, koulutusta ja viestintää

Hankkeen tavoitteet

- Parantaa uhanalaisten **pienvesiympäristöjen** tilaa
- Lisätä **tietoa ja tietoisuutta** pienvesistä, niiden suojelusta ja ennallistamisesta
- Saada ja jakaa kokemuksia **valuma-aluelähtöisestä** pienvesien kunnostamisesta
- Lisätä **yhteistyötä ja verkostoitumista**

Pienvedet tarvitsevat suojelua 1/2

- Pienvedet eli lähteet, purot, norot ja lammet, ovat uhanalaisimpia luontotyyppejämme (Kontula ja Raunio 2018).
- Valtakunnallisen [luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin](#) (2018) ja eliölajien uhanalaisuusarvioinnin ([Punainen kirja 2019](#)) mukaan
 - Etelä-Suomen kaikki virtavesi- ja lähteikköluontotyytit arvioitiin vaarantuneiksi tai uhanalaisiksi
 - Puroista (n. 100 000 km) vain 2 % arvioidaan olevan luonnontilaisia
 - Savimaiden purot ovat äärimmäisen uhanalaisia
- Perinteisesti Suomessa vesi on haluttu johtaa mahdollisimman tehokkaasti pois metsistä ja pelloilta, jonka myötä purot on perattu ja valjastettu osaksi kuivatusjärjestelmää.

Longinoja ennen kunnostamista

Pienvedet tarvitsevat suojelua 2/2

- Äärimmäisen herkkiä ekosysteemejä, joiden tilaan lähiympäristön maankäyttö vaikuttaa voimakkaasti. Pienvesien tilaa heikentää etenkin maa- ja metsätalouden toimenpiteet ja rakentaminen.
- Lainsäädäntö pienvesien osalta on pirstaleista – vapaaehtoista suojelua, sekä parempaa kartoitusta ja tietoa tarvitaan.
- Pienvedet ja niiden lajisto ovat tärkeä osa monimuotoista luontoa. Pienvesillä on merkittävä vaikutus veden kiertokulkuun ja ekosysteemien toimintaan, sillä ne kytkevät erilaiset ympäristöt toisiinsa.

Käytännön kunnostukset

Pilottialue Karkkilassa – Kohteina kahden puron valuma-alueet

- Alue ollut vuosikymmeniä metsätalouskäytössä. Kaksi hankkeen purokohdetta ovat osa Nuijajoen vesistöä ja Karjaanjoen päävesistöä. Purot ovat osittain pohjavesialueella.
- **Kaupinoja** saa alkunsa Mustalammista ja laskee Nuijajokeen. Sen valuma-alueen laajuus on 5,5 km², josta metsien osuus on 93 % ja vesialueiden 5 %.
- **Rapuojan** alempi puro-osuus saa alkunsa Ali-Paastonjärvestä ja laskee Vuotnainen-järveen. Sen valuma-alueen laajuus on 8 km² josta metsien osuus on 89 % ja vesialueiden 9 %.
- Teemme laajasti erilaisia pienvesien tilaa parantavia toimia
 - Alue inventoitu kesällä -24 (UPM)
 - Valuma-alueelähtöinen suunnittelu keväällä -25 (LUVY)
 - Valittujen toimenpiteiden toteuttaminen kesä/syksy -25

Valuma-aluelähtöisyys

- Valuma-aluelähtöisestä pienvesien kunnostamisesta vähän kokemuksia
- Toimenpiteitä esimerkiksi pienvesiin kiintoainetta tuovien ojien tukkiminen ja suodattaminen, vanhan uoman vettäminen, suojavaöhykkeiden leventäminen tarvittavissa kohdissa ja purojen monipuolistaminen puu- ja kiviaineksen avulla
- Alue toimii esimerkkeinä ja koulutus- ja oppimisympäristöinä hankkeen aikana ja sen päättymisen jälkeen

Kunnostukset ja seuranta

Talkoovoimin monipuolistettu uomaa tuomalla kiviainesta, puuainesta ja raknetamalla suisteita ja altakaivajia.

Biohiilisuodattimia rakennettu turvemaan vanhoihin ojiin tasaamaan happamuuspiikkejä ja suodattamaan kiintoainetta

Talousmetsien pienvedet

Miksi talousmetsät?

- Suomen metsistä suurin osa on vastaavassa metsätaloustaloudessa metsäyhtiöiden ja yksityisten metsänomistajien mailla.
- Metsätalous on yksi merkittävä vesistöjen tilaan vaikuttava tekijä
- Valuma-alueelähtöisestä pienvesien tilan parantamisesta metsätalousalueilla on vähän kokemuksia ja hanke on siltä osin urauurtava, samoin kun sen toimenpiteet kuten ojien veden suodatusrakenteet.
- Tämänkaltaisten hankkeiden kautta saadaan uutta tietoa ja toimintatapoja ja myös vanhoja, vesiluonnolle haitallisia toimintatapoja voidaan muuttaa.

Viestintä ja koulutus

Maastokoulutukset

- Karkkilassa Kaupinojalla järjestettiin elo-syyskuussa kahdet avoimet maastokoulutukset, joissa tutustuttiin kohteeseen, kuultiin asiantuntijoilta purojen valuma-aluekäytöstä kunnostamisesta ja osallistuttiin kunnostuksiin talkoilemalla
- Talkoilla on merkitys sekä konkreettisesti kunnostuksissa, että koulutuksen, verkostoitumisen ja tiedon jalkauttamisen näkökulmasta -> konkreettinen tekeminen tärkeää oppimisen ja innostumisen kannalta ja opit lähtee helpommin jakoon
- Osallistujat eri taustoista ja monet mukana usein vapaa-ajan mielenkiinnosta, mutta myös ammatillisessa mielessä

Oppimispolku

Oppimispolku

- Hankkeessa suunnitellaan oppimispolku, joka johdattaa kulkijansa tutustumaan erilaisiin pienvesien tilan parantamisen ratkaisuihin käytännössä
- Nuijajoen ympäristössä kulkevan polun varrella on erityyppisiä ennallistettuja pienvesiä, palautettuja tulva-alueita, vesiensuojelutoimenpiteitä ja -rakenteita
- Polku tulee olemaan kaikille avoin ja käytettävissä myös hankkeen päättymisen jälkeen

Opasmateriaali 1/2

Pienten puolella -opas

- Kansalaisille suunnattu eri pienvesiä esittelevä painettu ja digitaalisesti luettava opas, jossa kerrotaan pienvesien tunnistamisesta, merkityksestä ja suojelusta.
- Tarkoituksena havahduttaa ihmiset huomaamaan pienvedet maastossa. Niitä ei ole aina helppo tunnistaa maastossa, mikä on kuitenkin ensimmäinen askel niiden parempaan suojeluun (esim. lähteisiin kuuluvat tihkupinnat)
- Korostetaan pienvesien elintärkeistä monimuotoisuusarvoista ja siitä, miten kukin voi omalla toiminnallaan auttaa turvaamaan pienvesien säilymistä

Pienten puolella -somekampanja

- Kesällä 2025 esitetty, oppaan sisältöihin perustuva somekampanja vesistösäätiön somessa

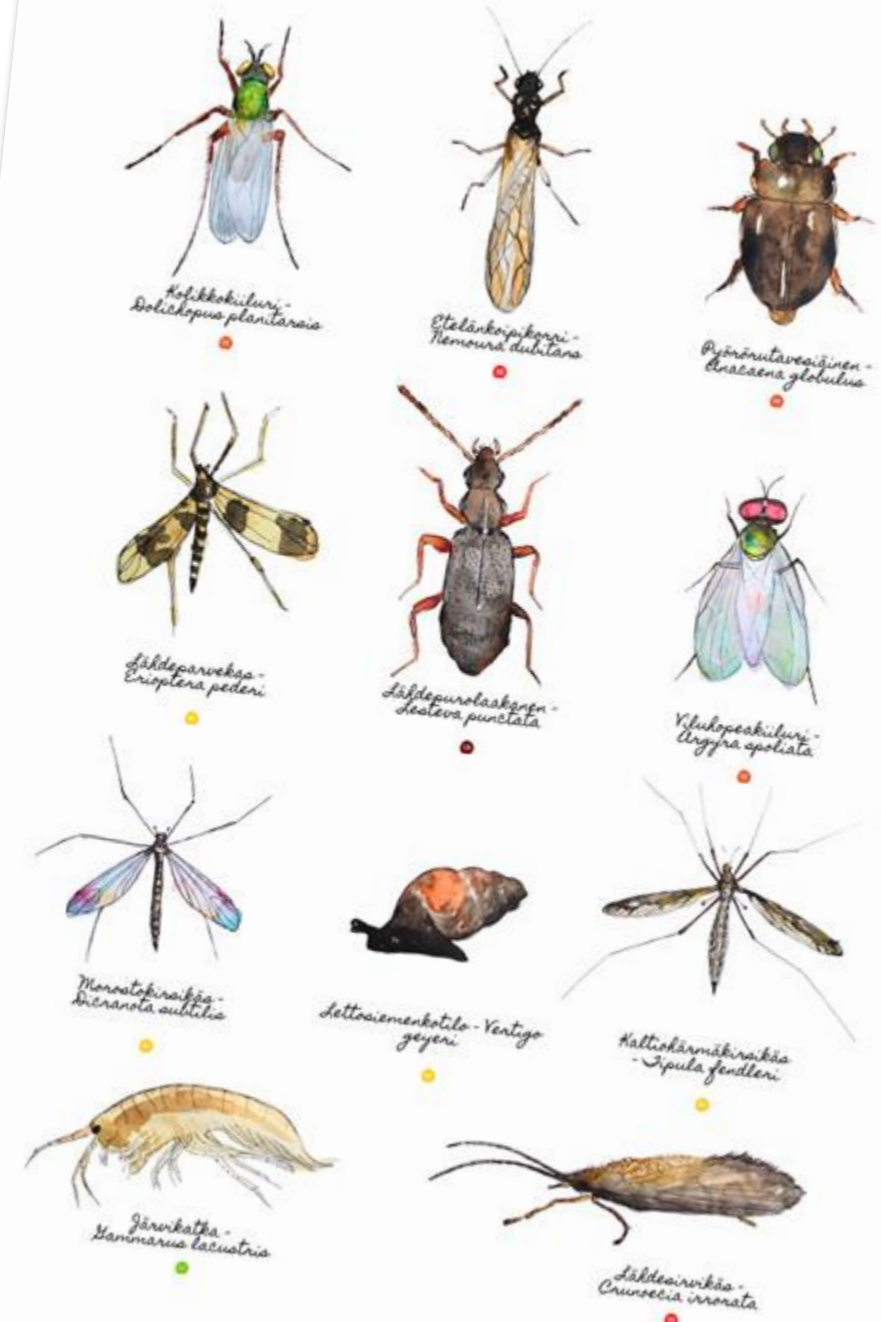

Opasmateriaali 2/2

Pienten puolella -kortit

- Lähteiden monimuotoisuutta esittelevä postikortti, jossa esillä lähteiden uhanalaisia pieniä eliöitä.
- Herättelee ajattelemaan silmiltämme piilossa olevia pieniä eliöitä – pienuudestaan huolimatta pienvedet ja niiden pienet eliöt ovat mittaamattoman arvokkaita

Lähteiden eliöitä

Kiitos!

Vilma Kaukavuori,
etunimi.sukunimi@vesistosaatio.fi

Lähteitä

- Kontula T. ja Raunio A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 5/2018.
- <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontotyyppien-uhanalaisuus>
- <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/lajien-monimuotoisuus/lajien-uhanalaisuuden-arviointi>
- Rapuojan ja Kaupinojan kunnostussuunnitelma 5.6.2025 - M. Melasniemi, LUVY ry

SUOMEN
VESISTÖSÄÄTIÖ